



Research Paper

Investigating the effectiveness of inferring the best explanation in explaining evil

Reza Mohammad Ali Zadeh ^{*1}¹ Information of the First Author[10.22080/jre.2023.23954.1160](https://doi.org/10.22080/jre.2023.23954.1160)**Received:**

July 17, 2022

Accepted:

February 13, 2023

Available online:

March 15, 2023

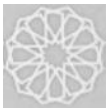
Keywords:

evil, inference of the best explanation, God, belief

Abstract

The problem of evil is one of the most important issues in the philosophy of religion, and it has been one of the most important issues of religious philosophers since ancient Greece until today. Since the inference of the best explanation has been presented as a new deductive method, some have discussed the effectiveness of this method in the issues of the philosophy of religion, and one of the issues of the philosophy of religion is the philosophical explanation of evil. In the explanation of evil recently, theists and those who have violated the belief in God have both tried to use the inference of the best explanation to explain evil as they want. For this reason, it is necessary for the philosopher of Muslim religion to enter into this issue and examine the effectiveness of this type of inference in explaining evil from the point of view of Islamic philosophy. Based on this, in this article, after describing the problem of evil, we have tried to examine the structure of the inference of the best explanation, and after presenting the viewpoints of the philosophers of religion on this issue, we have tried to examine and present the correct viewpoint. The result of this investigation is the inefficiency of this conclusion in explaining evil for the benefit or harm of theism.

***Corresponding Author:** Reza Mohammad Ali Zadeh**Address:** Official high school teacher, Esko, East Azarbaijan province. Iran.**Email:** mirzaalizadeh7@gmail.com



Introduction:

The problem of evil is one of the most important topics in the philosophy of religion, and from ancient Greece until today, it has been one of the most important problems faced by philosophers of religion; because the problem of evil provides the main reason for not believing in God, and throughout human history, lots of people have doubted the sovereignty of God's absolute power and knowledge in the world. Therefore, in order to explain the problem of evil in a way that is compatible with the existence of God, different answers have been presented by philosophers of religion, many of which have been questioned.

In the contemporary period, inferring the best explanation as a new deductive method to solve the problem of induction and the process of scientific discoveries has been of great interest. According to some philosophers, this method of inference, which is a combination of induction and the method of probabilities and explanatory considerations, has provided a new way to solve philosophical problems. Therefore, some philosophers of religion have discussed the effectiveness of this method in the topics of the philosophy of religion, and one of the main issues of the philosophy of religion is the philosophical explanation of the problem of evil.

In the explanation of evil recently, theists and those who have violated the belief in God have tried to use the inference of the best explanation to describe evil as they want. For this reason, the philosopher of the Muslim religion must enter into this issue and examine the effectiveness of this type of inference in explaining evil from Islamic philosophy's point of view. Based on this, after

describing the problem of evil, this study aimed to examine the structure of the inference of the best explanation, and after presenting the religious philosophers' points of view on this issue, this paper tried to examine and present the correct viewpoint.

1. Method

This study was carried out through the library method, using a descriptive and analytical approach to express and criticize the efficiency of inferring the best explanation describing the problem of evil.

2. Findings

This study tried to describe the inference of the best explanation based on the main texts of its claimants. Then, it described the method utilized by those who used the inference of the best explanation in describing the problem of evil, and finally analyzed and criticized the effectiveness of this method in explaining evil.

3. Result:

The result of this study shows that this conclusion is the best explanation for describing the problem of evil to the same extent that the deniers of God have used this method to prove their claim. In other words, this type of inference makes this method inefficient for explaining the problem of evil due to its heavy reliance on induction, integrative explanatory considerations, and contextualism. Because on this basis, from a Muslim's point of view, the divine explanation of evil will be more coherent in the context of his religious and scientific beliefs, and for the deniers of God, the explanation of evil without referring it to a divine command is more coherent and more accurate in their religious and scientific context. In addition, this type of inference cannot be a reliable base for relying on religious beliefs.



Funding:

There is no funding support

Authors' contribution:

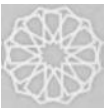
The author of this article, Reza Mohammad Alizadeh, is a graduate of the Islamic philosophy field and a professor of philosophy and logic.

Conflict of interest:

The author declared no conflict of interest

Acknowledgment:

The author appreciates his honorable professors Dr. Mahdi Qavam Safari and Ayatollah Hosseini Sharif for their support. He also thanks the authors of the previous literature in this field for proving the path for investigating this topic and his father for his support.



References

The sources that have been used and referenced in the examination of the inference of the best explanation are Peter Lipton's book, as well as the article of Timothy Day and Harman. Moreover, in the examination of the function of the inference of the best explanation for the

problem of evil, references were made to Swinburne's articles and books as well as Philip Malabent's.

Swinburne, R. (2010). *Is there a God?* (Vol. 1, first ed.). Translated by Javdan, M. Qom, Mofid University Publications



علمی

بررسی کارایی استنتاج بهترین تبیین شر

رضا محمد علیزاده^{*۱}^۱ آموزگار رسمی دبیرستان، اسکو، استان آذربایجان شرقی[10.22080/jre.2023.23954.1160](https://doi.org/10.22080/jre.2023.23954.1160)

چکیده

مسأله شر یکی از مهم‌ترین مباحث فلسفه دین است و از یونان باستان تا به امروز یکی از مهم‌ترین مسائل فیلسوفان دین بوده است. از زمانی که استنتاج بهترین تبیین به‌عنوان یک روش جدید استنتاجی ارائه شده است برخی به کارایی این روش در مباحث فلسفه دین پرداختند و یکی از مسائل فلسفه دین تبیین فلسفی شر است. در تبیین شر به‌تازگی خداباوران و کسانی که به نقض خداباوری پرداخته‌اند هر دو تلاش کرده‌اند که از استنتاج بهترین تبیین برای تبیین شر، آن‌گونه که مدنظرشان است بهره ببرند. به همین دلیل ضرورت دارد فیلسوف دین مسلمان نیز در این موضوع ورود پیدا کرده و از نقطه‌نظر فلسفه اسلامی کارایی این نوع از استنتاج را در تبیین شر بررسی کند. بر این اساس ما سعی کرده‌ایم در این نوشتار پس از توصیف مسأله شر، به بررسی ساختار استنتاج بهترین تبیین پرداخته و پس از ارائه دیدگاه‌های فیلسوفان دین در این موضوع به بررسی و ارائه دیدگاه صحیح بپردازیم. نتیجه این بررسی عدم کارایی اطمینان‌بخش و یقینی این استنتاج در تبیین شر به نفع یا ضرر خداباوری است.

تاریخ دریافت:

۲۶ تیر ۱۴۰۱

تاریخ پذیرش:

۲۴ بهمن ۱۴۰۱

تاریخ انتشار:

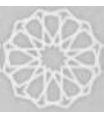
۲۴ اسفند ۱۴۰۱

کلیدواژه‌ها:

شر، استنتاج بهترین تبیین، خداوند، باور

^{*} نویسنده مسئول: رضا محمد علیزاده

آدرس: آموزگار رسمی دبیرستان، اسکو، استان آذربایجان شرقی ایمیل: mirzaalizadeh7@gmail.com



۱ مقدمه

۱/۱ توصیف شر

شر در لغت به معنی فساد و تباهی و بدی است و در اصطلاح شر از نگاه جان هیک به معنای درد جسمانی، رنج ذهنی و ضعف اخلاقی است. (Mallaband,2012:51) البته این تعریف نیز به نوعی تعریف به مصادیق شر است در عین حال که تعاریف دیگری نیز برای شر صورت گرفته است. در یک تقسیم بندی کلی شر به سه دسته تقسیم می شود:

۱- شر اخلاقی

۲- شر طبیعی

۳- شر فلسفی و مابعدالطبیعی
(Mildenberger,2013:9)

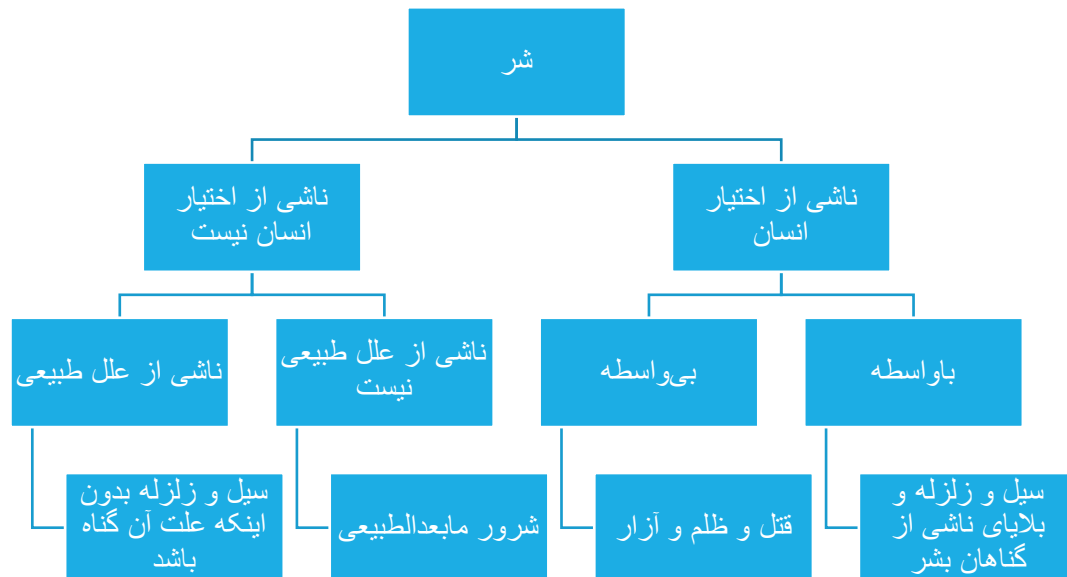
شرور اخلاقی به آن دسته از رنجها، ناملایمات و اتفاقات بدی گفته می شود که مستقیماً نتیجه عمل

انسان است و قابل پیشگیری است. مانند قتل، دزدی، آزار و... (Mildenberger,2013:9)

شرور طبیعی به حوادث ناگواری گفته می شود که معلول اتفاقات جهان پیرامون ماست. مانند سیل و زلزله و فوران آتشفشان و... (Mildenberger,2013:9)

شر فلسفی به مطلق نقص وجودی اطلاق می شود که همه موجودات جز خداوند به آن مبتلا هستند. (Mildenberger,2013:9)

البته می توان احتمالات مطرح درباره شر را به گونه ای دیگر مطرح کرد که به همپوشانی نینجامد، به این صورت که یا شر حاصل از اختیار بشر است یا خیر، آنچه ناشی از اختیار بشر نباشد یا ناشی از علل طبیعی است یا خیر. آنچه ناشی از اختیار بشر نبوده و ناشی از علل طبیعی نیز نیست به شرور فلسفی و مابعدالطبیعی معروف است.



آن را به عنوان شر اخلاقی معرفی کرده اند.
(Mallaband,2012:52)

البته بازهم ابهاماتی در این تقسیم بندی وجود دارد چراکه معلوم نیست برای مثال قحطی از کدام نوع از شرور محسوب می شود. برخی همچون سوئین برن



(۱) اگر خداوند دارای علم نامحدود است پس علم به دردها و رنج‌های بشر و نیز علم به چگونگی مانع شدن از این دردها دارد.

(۲)

(۳) اگر خداوند قدرت نامحدود دارد وی توانایی اجتناب از رخ دادن شرور را دارا است.

(۴) اگر خداوند خیر محض و خیرخواه محض است پس او نمی‌خواهد ما را رنج بکشیم.

در نتیجه اگر خداوند دارای این اوصاف است، شرور نباید رخ دهند. مکی رابطه وجود شر را با این اوصاف خداوند، تناقض منطقی می‌داند. استدلال وی از این قرار است:

(۱) اگر خداوند دارای قدرت نامحدود است و خیر محض است پس شرور نباید وجود داشته باشند.

(۲) شرور وجود دارند.

(۳) بنابراین خداوندی با اوصاف قدرت نامحدود و خیر محض وجود ندارد. (Mallaband, 2012: 53-54)

البته این همان استدلال اپیکور است که به صورت خلاصه از این قرار است:

یا خدا می‌خواهد شر را از میان بردارد و نمی‌تواند یا می‌تواند و نمی‌خواهد یا آن‌که نمی‌خواهد و نمی‌تواند یا آن‌که هم می‌خواهد و هم می‌تواند. اگر خدا می‌خواهد و نمی‌تواند در این صورت ناتوان است که این با تصور ما از خداوند سازگار نیست اگر قادر است و نمی‌خواهد شر را از میان بردارد در این صورت بدخواه است که این نیز با تصور ما از خداوند جور در نمی‌آید اگر خدا نه قادر است و نه می‌خواهد که این کار را انجام دهد هم ناتوان خواهد بود هم بدخواه بنابراین خدا نیست و اگر هم بخواهد و هم

مسئله شر به قدری در نقض خدا باوری مورد توجه واقع شده است که آن را پناهگاه الحاد و معیار آزمایش هر دینی دانسته‌اند. (Kung, 1976: 432) مسئله شر و ناسازگاری آن با علم و قدرت نامحدود خداوند اولین بار توسط اپیکور مطرح شد (Kenny, 2006: 93-94) و جان استوارت میل از آن دفاع نموده و راسل^۱ این شبهه را تقویت کرده است و در قرن اخیر آنتونی فلو^۲ و ویلیام رو^۳، کلی مایکل^۴ و برخی دیگر به آن توسل جستند. (Everitt, 2004: 227)

تقریرهایی که از مسئله شر تا به امروز شده است مسئله شر را به سه گروه اصلی تقسیم می‌کند: الف) مسئله دینی شر، ب) مسئله فلسفی نخست شر، ج) مسئله فلسفی دوم شر

مسئله دینی شر مربوط به ایمان است، از این قرار که در مواجهه با شر و احساس درد و رنج شدید ایمان به وجود خداوند، چگونه توجیه می‌شود. (Mallaband, 2012: 52)

این مسأله در واقع کاری به نحوه هستی شرور و مسئله وجود خداوند و چگونه حل تعارض این دو مسأله ندارد به همین دلیل مسأله‌ای دینی و کلامی محسوب می‌شود.

مسئله فلسفی نخست شر این است که معتقدین به خداوند، او را دارای اوصاف سه‌گانه زیر می‌دانند:

(۱) خداوند دارای علم نامحدود است

(۲) خداوند دارای قدرت نامحدود است

(۳) خداوند خیر محض و خیرخواه محض است

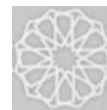
وجود این اوصاف با مسئله شر به تعارض می‌انجامد:

³ William Leonard Rowe.

⁴ Kelly Michael.

¹ Bertrand Arthur William Russell.

² Antony Garrard Newton Flew.



حال که مسأله شر روشن شد می‌توانیم به موضوع اصلی پژوهش که کارکرد استنتاج بهترین تبیین در حل این مسأله است بپردازیم. در حل مسأله شر راه‌حل‌های مختلفی ارائه شده است. برخی این راه‌حل‌ها را به چهار قسم تقسیم کرده‌اند. (Mallaband, 2012: 55) اما آنچه مربوط به این پژوهش است رابطه استنتاج بهترین تبیین در حل مسأله شر است. احتمالات مطرح در حل مسأله از این قرار است که:

الف) تعارضی میان وجود خداوند با اوصاف ذکر شده و شر وجود ندارد و در این صورت یا تبیین شر به‌گونه‌ای صورت می‌گیرد که با وجود خداوند با اوصاف ذکر شده کاملاً سازگار باشد یا تبیین ناکامل است و این مشکل‌ساز نیست.

ب) تعارض میان وجود خداوند با اوصاف ذکر شده و شر وجود دارد و برای حل تعارض یا شر باید به‌گونه‌ای تفسیر شود که این تعارض حل شود یا اوصاف خداوند محدودتر شود یا اینکه هر دوی این کارها صورت گیرد.

۲ توصیف استنتاج بهترین تبیین

اگر بر مبنای توصیف استنتاج بهترین تبیین ما فرضیه‌ریایی را غیر از استنتاج بهترین تبیین لحاظ کنیم، در میان کسانی که به استنتاج بهترین تبیین پرداخته‌اند هارمن را می‌توان بنیان‌گذار این نوع از استنتاج دانست و از این جهت دیدگاه‌های وی اهمیت خاصی در بررسی استنتاج بهترین تبیین پیدا می‌کند. پس از هارمن پیتر لیپتون به‌عنوان کسی که کتابی مستقل در دفاع از استنتاج بهترین تبیین نوشته است مهم‌ترین مدافع استنتاج بهترین تبیین است. وی تنها فردی است که به‌صورت مفصل به توضیح ابهامات مربوط به استنتاج بهترین تبیین پرداخته است و برای ارائه توصیف دقیق از استنتاج بهترین تبیین مراجعه به دیدگاه‌های پیتر لیپتون ضروری است و کتاب وی به‌عنوان منبعی برای همه‌کسانی که درباره استنتاج بهترین تبیین نوشته‌اند مورد

بتواند که این با تصور ما از خداوند سازگار است پس چرا این شرور وجود دارند. (Spiegel, 2005: 185)

نتیجه این مسأله فلسفی این است که وجود شرور اثبات‌کننده عدم وجود خداوند با اوصاف ذکر شده است.

مسأله دوم مسأله شر از جهت فلسفی آن است که از این قرار است:

در این مسأله برخلاف مسأله نخست برخی قائل شده‌اند که وجود شرور اثبات‌کننده عدم وجود خداوند با اوصاف ذکر شده نیست بلکه تنها این احتمال را مطرح می‌کند. این نوع از استنتاج بر مبنای شواهد است. ویلیام رو می‌گوید هیچ تعارض منطقی میان وجود خداوند با اوصاف ذکر شده و وجود شر نیست. تنها مسأله این است که تبیین خداواری که اعتقاد به وجود خداوندی با اوصاف ذکر شده دارند، درباره اینکه چرا شر در جهان وجود دارد، ناکافی است بنابراین احتمال دارد که خداوند موجود نباشد.

تقریر دیدگاه آنتونی فلو از این قرار است:

(۱) موارد بسیاری از شر در عالم وجود دارد که خداوندی که دانش نامحدود و قدرت نامحدود دارد می‌توانست از تحقق آنها جلوگیری کند. (بدون اینکه این کار موجب شر بزرگتری شود)

(۲) این محتمل است که خداوندی که خیر محض است بخواهد از رخ دادن این شرور بسیاری که در جهان وجود دارد، جلوگیری کند.

(۳) بنابراین این نامحتمل است که خداوندی با اوصاف چون خیر محض، علم نامحدود و قدرت محض وجود داشته باشد.

(۴) بنابراین این استدلال برهانی بر نفی خداوند نیست تنها زمینه و احتمال عدم وجود خداوند را مطرح می‌کند. (Mallaband, 2012: 54-55)



به دانش تجربی از طریق استنتاج بهترین تبیین نخست باید فرضیات متناسب با مشاهدات تجربی را بسازیم. البته تمامی این فرضیات، تبیین پدیده مورد مشاهده نیستند و در گام بعدی به انتخاب یکی از این فرضیات بر اساس توانایی تبیین کنندگی آن و سازگاری آن با مشاهدات می‌پردازیم. (Campos, 2011:432)

۴ توصیف تیموتی دی و کین کید

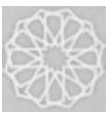
تیموتی دی و کین کید مفهوم تبیین مدنظر در استنتاج بهترین تبیین را به‌عنوان تبیین علی لحاظ کرده‌اند ولی نتیجه تبیین علی را به‌عنوان بهترین تبیین معرفی نمی‌کنند. همچنین ایشان استنتاج بهترین تبیین را برخلاف هارمن مبنایی‌ترین صورت استنتاجی معرفی نمی‌کنند بلکه آن را متکی به استقرار می‌دانند. از نگاه ایشان این مدل استدلالی باورهای موجه را از طریق زمینه اطلاعاتی و داده‌های حسی و نیز با تکیه بر «بستر تبیین»، استنباط می‌کند. از نگاه ایشان بهترین تبیین‌ها دارای پیش‌فرض‌های اساسی تجربی هستند. آن پیش‌فرض‌ها چیزی هستند که در واقع وظیفه اصلی استنتاج بهترین تبیین بر عهده آن‌هاست. این پیش‌فرض‌ها به‌عنوان متن و بستر تبیین معرفی شده‌اند و بدون آنها تبیین رخ نمی‌دهد. ممکن است یک تبیین در یک وضعیت زمانی و مکانی که در آن باورهای پیش‌زمینه‌ای خاصی بر افراد حاکم است، کارا باشد ولی در وضعیتی غیر از این وضعیت، همان تبیین به کار نیاید. همیشه نوع و اندازه معرفت زمینه‌ای به‌عنوان بستر تبیین یکی از معیارهای اصلی انتخاب تبیین است. به همین علت تبیین‌ها از یک پدیده نسبت به موقعیت‌ها و افراد مختلف متفاوت خواهد بود.

به‌عبارت دیگر از نگاه تیموتی دی و کین کید گرچه ما در تبیین علی به دنبال کشف علت تحقق پدیده در خارج هستیم ولی این کشف علت صرفاً وابسته به ویژگی‌های واقعیت در خارج ندارد بلکه باورهای زمینه‌ای افراد و متن تبیین نقش بسیار

ارجاع واقع‌شده است. پس از دیدگاه این دو فرد بسیاری از فیلسوفان دیگر نیز درباره استنتاج بهترین تبیین مقاله نوشته‌اند ولی عمده این مقالات یا پاسخ به نقدهای وارد بر استنتاج بهترین تبیین بر مبنای دیدگاه لیپتون بوده است یا کاربردها و امتیازهای این استنتاج است. در میان افرادی که به‌صورت دقیق به‌صورت منطقی استنتاج بهترین تبیین می‌پردازند کین کید و تیموتی دی را نیز به خاطر توجه به مفهوم موردنظر از تبیین در استنتاج بهترین تبیین و توجه متفاوت این مفهوم نسبت به لیپتون و هارمن و توجه به بسترمحوری این نوع از استنتاج که در نوشته‌های هارمن و لیپتون کم‌رنگ است و علاوه بر این به خاطر ارجاع بسیار لیپتون به دیدگاه‌های ایشان به‌عنوان منبع، انتخاب کردیم. بنابراین در بررسی استنتاج بهترین تبیین و ارائه توصیف از استنتاج بهترین تبیین نمی‌توان به همه دیدگاه‌های نویسندگان درباره استنتاج بهترین تبیین استناد کرد و ما نیز در بررسی خود این سه خوانش از استنتاج بهترین تبیین را انتخاب کرده‌ایم و به بررسی آن‌ها می‌پردازیم.

۳ توصیف هارمن:

اولین توصیف از استنتاجی با نام استنتاج بهترین تبیین توسط هارمن ارائه شد. البته وی فرضیه‌ربایی پیرس را نیز استنتاج بهترین تبیین می‌داند و برای این دو غیریتی لحاظ نمی‌کند. (Harman, 1994:323) هارمن استنتاج بهترین تبیین را به‌عنوان صورت مبنایی برای همه استدلال‌های غیر قیاسی یعنی استدلال‌های استقرایی و استدلال‌هایی که بر مبنای حساب احتمالات هستند معرفی می‌کند. (Harman, 1994:324) از نگاه هارمن در یک استنتاج بهترین تبیین، فرد از یک مقدمه که فرضیه‌ای معین برای تبیین مشاهدات درباره پدیده است و بهترین تبیین را برای پدیده نسبت به فرضیات دیگر ارائه می‌دهد، نتیجه می‌گیرد که این فرضیه معین صحیح است. (Campos, 2011:431) از این بیان هارمن ویژگی‌های اساسی استنتاج بهترین تبیین از منظر وی به‌دست می‌آید: ما برای رسیدن



باشند. از نگاه ایشان سادگی نیز به‌عنوان یک ملاحظه تبیینی بر روی استنتاج بهترین تبیین تأثیرگذار است. سادگی یک اصل کلی برای استنتاج فرضیه معین از مشاهده‌های حسی است و استنتاج بهترین تبیین تنها بخشی از روند پذیرش فرضیه تبیینی است. یعنی استنتاج بهترین تبیین در کنار سایر عناصر محاسباتی همچون محاسبات بیزی و اصل سادگی قرار دارد و نتایج این محاسبات می‌توانند بر روی استنتاج بهترین تبیین تأثیرگذار باشند. بر این اساس محاسبات بیزی احتمال پیشینی را بالا می‌برند و در انتخاب تبیین بهتر به ما کمک می‌کنند. علاوه بر این دانش بستر محور ما از فرآیندهای علی جزئی تعیین‌کننده احتمال پیشینی پدیده است. چراکه هرچقدر تبیین پدیده با آن دانش زمینه‌ای سازگار باشد احتمال بیشتری خواهد داشت. علاوه بر اینکه با خوانشی متنی از بهترین تبیین، بهترین تبیین، فرضیه تبیینی را بر اساس بستر تبیین به‌عنوان فرضیه‌ای که در این بستر احتمال صدق آن بالاتر از بقیه فرضیات است انتخاب می‌کند بنابراین ضرورتی ندارد در این استنتاج تمامی فرضیات بالقوه بررسی شوند چراکه بهترین تبیین، مدعی بهترین تبیین برای همه زمان‌ها و مکان‌ها نیست و وابسته به متن است. (Day, Kincaid, 1994: 285)

۵ توصیف پیتر لیپتون

استنتاج بهترین تبیین در ارائه نخستین خود توسط چارلز پیرس با اشکالات مهمی مواجه بود که لیپتون در مواجهه با این مشکلات، آن را کمی بهبود می‌بخشد. الگوی ارائه‌شده توسط لیپتون نیز مدعی مبنایی‌ترین صورت استنتاجی نیست و صرفاً الگویی است که توصیفی از استقرا می‌دهد و متکی به استقرا است. در این نوع استنتاج ما تبیین‌هایی را استنتاج می‌کنیم که مشاهدات استقرایی ما را تبیین و توصیف می‌کنند. (Lipton 2004, 51) استنتاج بهترین تبیین در این بیان، یک الگوی جدید از استقرا است و استقرا را در مسیری جدید قرار می‌دهد و مطابق استنتاج بهترین تبیین استنتاج‌های استقرایی

تعیین‌کننده‌ای در تبیین ایفا می‌کنند. البته اگر بخواهیم بستر تبیین را کاملاً توضیح دهیم باید بگوییم بستر تبیین سه بخش اصلی دارد (۱) دانش زمینه‌ای (۲) شواهد درونی و بیرونی (۳) اهداف تبیین.

معرفت زمینه‌ای شامل پیش‌فرض‌های ضروری، گسترده و دارای جزئیات است، این پیش‌فرض‌ها نیز خود وابسته به متن تبیین هستند، بنابراین معرفت زمینه‌ای تمامی دانش‌های ضروری و کلی فرد نسبت به پدیده مورد مشاهده را در برمی‌گیرد. برای مثال برای تبیین مشاهداتی که درباره‌ی دور شدن سیارات از زمین وجود دارد، کسی که نظریه نسبیت عام انیشتین را در زمینه فکری خود دارد می‌تواند بگوید بهترین تبیین این مشاهدات انبساط عالم است، چراکه دانش زمینه‌ای وی از فیزیک این تبیین را بهترین تبیین می‌داند گرچه که برای تبیین این مشاهدات فرضیات دیگری نیز قابل‌ارائه است.

شاهد درونی در زمان مشاهده پدیده مورد تبیین به دست می‌آید و شاهد بیرونی پس از سعی برای تبیین پدیده مشاهده‌شده، حاصل می‌شود. اهداف تبیین، تعیین‌کننده حدود معرفت زمینه‌ای موردنظر در تبیین و شواهد درونی و بیرونی موردنیاز برای پژوهش هستند. برای مثال در تبیین نحوه درمان بیماری کرونا، مشاهده اثر واکسن کرونا در کشور آمریکا در فصل تابستان به‌عنوان شاهد درونی تبیین است و بررسی اثرات واکسن در زمان‌ها و مکان‌های دیگر پس از مشاهده اولیه اثر واکسن شاهد بیرونی است و هدف تبیین نحوه مقابله با کروناست. آنچه از تعاریف ایشان درباره‌ی متن پژوهش برمی‌آید این است که این تعاریف از ابهام متن پژوهش چندان نمی‌کاهند ولی به‌روشنی می‌توان فهمید که اهداف تبیین، دانش زمینه‌ای فردی، زمان و مکان تبیین و مشاهدات درونی و بیرونی بر روی تبیین، تأثیرگذار هستند. (Day, Kincaid, 1994: 287-289)

از نگاه ایشان تبیین‌ها می‌توانند به تسلسلی بی-پایان دچار باشند و ضرورت ندارد که ما تبیینی داشته باشیم خود نیازمند تبیین نباشد. تبیین‌ها در عین تبیین پدیدارها ممکن است خود نیازمند تبیین



نخست ارائه می‌دهد این است که تنها تبیین‌های بالقوه‌ای که گزینه‌های جدی تبیین بالفعل هستند را تجویز می‌کند و در تهیه فهرست نهایی تبیین‌های بالقوه بقیه تبیین‌ها را که از نگاه او زنده نیستند خط می‌زند تنها گزینه‌هایی را که برای تبیین پدیده مناسب هستند را انتخاب می‌کند. (Lipton2004,59) لیپتون برای انتخاب گزینه‌های جدی و زنده نیز از معیار جذابیت استفاده می‌کند.

لیپتون در اعمال شیوه تفاوت استوارت میل به زمینه تبیین نیز توجه کرده است. البته جنبه‌ای از زمینه تبیین که وی بر آن تأکید دارد زمینه مقایسه است و زمینه مقایسه نیز مجموعه‌ای از حوادثی است که در زمان رخ دادن پدیده مورد تبیین رخ نداده است و فرد با جابجا کردن زمینه مقایسه سعی در کشف علت رخ دادن پدیده دارد (Lipton2004,73) و چگونگی انتخاب این حوادث و رخدادها بیشتر مخاطب محور است و وابسته به علایق فرد تبیین‌کننده است. (Lipton2004,178-179)

بنابراین صورت استنتاجی از نظر لیپتون از این‌قرار است:

الف) داده‌های مشاهده‌شده چنین و چنان هستند.

ب) بر مبنای شیوه تفاوت استوارت میل و ملاحظات تبیینی و جذابیت و زمینه تبیین، مجموعه فرضیاتی که تبیین بالفعل پدیده یا همان بهترین تبیین پدیده نیز در میان آن‌ها است به‌عنوان تبیین‌های بالقوه داده‌های مشاهده‌شده انتخاب می‌شوند.

ب) تبیین بالفعل پدیده از میان تبیین‌های بالقوه، بر اساس شیوه تفاوت استوارت میل و ملاحظات تبیینی و جذابیت و زمینه تبیین به‌عنوان جذاب‌ترین تبیین مشاهدات انتخاب می‌شود.

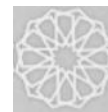
نتیجه) بنابراین احتمالاً فرضیه جیم صادق است (Lipton2004,55-71).

به‌وسیله ملاحظات تبیینی مدیریت می‌شوند. (Lipton2004, 58) لیپتون این استنتاج را به‌صورت زیر توصیف می‌کند:

در استنتاج بهترین تبیین بر اساس داده‌های معین و باورهای زمینه‌ای چیزی را استنباط می‌کنیم که اگر صحیح باشد بهترین تبیین سازگار را برای آن داده‌ها می‌تواند ایجاد کند (Lipton2004, 58). وی برای توصیف مراحل استنتاج دو مرحله اصلی را ارائه می‌دهد مرحله نخست ایجاد فرضیات بالقوه برای تبیین مشاهدات است و مرحله دوم انتخاب فرضیه بالفعل از میان فرضیات بالقوه است. فرضیه بالفعل در واقع فرضیه صادق نیز هست. وی در الگوی خویش واقع‌گرایی استنتاجی و تبیینی را فرض گرفته است یعنی اینکه اولاً هدف استنتاج رسیدن به واقع است و دوم فعالیت‌های استنتاجی ما اساساً ما را به سمت واقعیت پیش می‌برند. (Lipton2004,59) بنابراین تبیین بالفعل پدیده در واقع تبیین صادق آن یا تقریباً صادق آن در واقعیت است. از نگاه لیپتون استنتاج بهترین تبیین نمی‌تواند یک مرحله داشته باشد. چراکه لازمه آن این است که همه استنتاج‌ها صحیح باشند و ما گاهی به‌صورت مستدل خطا را نتیجه‌گیری می‌کنیم. (Lipton2004,59)

اید در نظر داشت که لیپتون واقع‌گراست و تبیین‌ها را برای رسیدن به واقعیت ارائه می‌دهد. بنابراین از نظر لیپتون هدف از استنتاج رسیدن به تبیین صادق است و راه‌کاری که او برای رسیدن به تبیین صادق ارائه می‌دهد استنتاج بهترین تبیین است یعنی لیپتون نتیجه استنتاج بهترین تبیین را حکایت‌گر از واقعیت می‌داند و به خاطر حکایت‌گری تبیین نهایی استنتاج بهترین تبیین، همان تبیین تبیین بالفعل مشاهدات ما از واقعیت است. (Lipton2004,58) در مقابل تبیین بالقوه تبیینی است که منطقاً با مشاهدات ما سازگار است ولی این تبیین حاکی از واقعیت نیست. (Lipton2004,59)

حال باید به راهکار این استنتاج برای رسیدن به تبیین بالفعل پردازیم. راهکاری که لیپتون در مرحله



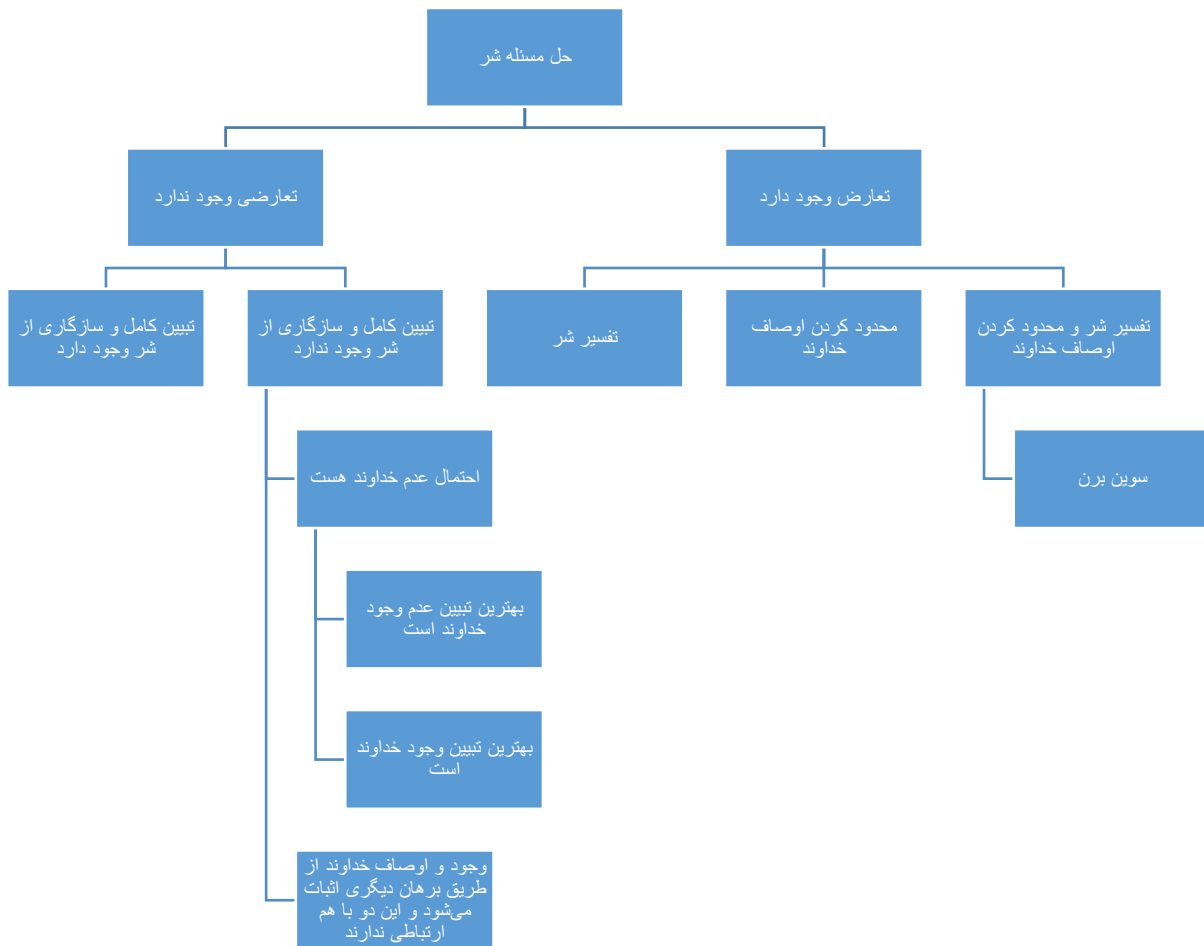
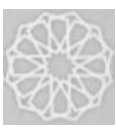
لیپتون برای اثبات کارایی علائق شخصی و ویژگی‌های تبیینی دیگر در استنتاج بهترین تبیین بکار می‌گیرد این است که فرد تبیین‌گر همیشه بر اساس تمایلات شخصی و ویژگی‌های تبیینی به انتخاب زمینه مقایسه می‌پردازد. (Lipton2004,125) برای مثال برای کشف چرایی شکم‌درد یک نفر از چهار نفری که شام خورده‌اند، زمینه‌ها و معیارهای مقایسه مختلفی وجود دارد، فرد می‌تواند، این چهار نفر را بر اساس غذایی که خورده‌اند مقایسه کند و بر اساس تفاوت غذای فرد چهارم علت شکم‌درد وی را کشف کند، یا اینکه بر اساس حالت‌های روحی مختلفی که قبل از غذا خوردن داشتند مقایسه کند و بر اساس اختلاف حالت‌های روحی فرد دارای شکم‌درد، علت درد شکم او را کشف کند و به همین صورت معیارهای مقایسه مختلف دیگری وجود دارد. لیپتون انتخاب این معیار مقایسه را بر اساس ویژگی‌های تبیینی و علائق شخصی ممکن می‌داند. (Lipton2004,125)

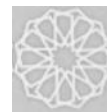
تبیین شر بر اساس استنتاج بهترین تبیین تبیین‌هایی که از شر ارائه شده را می‌توان در نمودار زیر دید.

در بررسی تقریر لیپتون یکی از مهم‌ترین بحث‌هایی که نیازمند بررسی بیشتر است، توصیف و توجیه امتیازهای تبیینی در استنتاج بهترین تبیین است. البته باید قبلاً بیان کنیم که امتیازهای تبیینی خود قلمرو و معیارهای روشنی ندارد. به تبع در مباحث تبیین از برخی معیارها به‌عنوان معیارهایی که در تبیین پدیده‌ها کمک‌کننده هستند به‌عنوان امتیازهای تبیینی یاد کرده‌اند و ممکن است از نگاه عده‌ای دیگر تعداد این ویژگی‌ها کم‌وزیاد شود.

از جمله امتیازهای تبیینی سازوکار، قلمرو، سادگی، ثمردهی و سازگاری با باورهای زمینه‌ای را می‌توان نام برد. لیپتون همه این ویژگی‌های تبیینی را در استنتاج بهترین به‌عنوان معیاری تبیینی می‌پذیرد (Lipton2004,122) ولی توصیف روشنی از ویژگی‌های تبیینی ارائه نمی‌دهد. (Lipton2004,122-123) البته باید گفت از منظر برخی از فیلسوفان علم مفهوم بیشتر امتیازهای تبیینی به انسجام تبیین با کل یا بخشی از ساختار باورهای فرد باز می‌گردد. (Day&Kincaid1994,276-278)

البته لیپتون جذابیت تبیین و علائق شخصی را مهم‌ترین ویژگی تبیینی معرفی می‌کند. استدلالی که





موجب تحقق شر طبیعی شود. (سوئین برن، ۱۳۸۱: ۱۶۲-۱۶۳)

بیشترین میزان شر را شر اخلاقی تشکیل می‌دهد از نگاه هیوم^۱ بزرگ‌ترین دشمن انسان خود اوست بی‌عدالتی، توهین، خشونت، خیانت و کلاهبرداری این‌ها همه مسائلی هستند که انسان را عذاب می‌دهند و جامعه انسانی را که تشکیل شده از انسان‌هاست را از بین می‌برد. (Hume, 2007:60) حال باید دید سوئین برن چگونه با اینکه معترف به وجود شرور است از خداپاوری دفاع می‌کند. سوئین برن خداوند را موصوف به صفاتی همچون کامل، ازلی، ابدی، قادر مطلق، عالم مطلق، خالق، علت مبقیه عالم، خیر محض می‌داند. (Swinburne, 2003:3)

از نگاه سوئین برن قدرت محض به معنای عدم تناقض منطقی آن است یعنی هر قدرتی که به تناقض منطقی نینجامد برای مثال قدرت بر از بین بردن قدرت خود تناقض منطقی دارد علم مطلق به معنای علم به هر آن چیزی است که از لحاظ منطقی ممکن باشد چنین موجودی به همه اعمالی که در گذشته روی داده و یا در حال روی دادن است یا می‌توانست روی دهد علم دارد و در قبال حوادث آینده فقط به رویدادهایی می‌تواند علم یابد که وقوع آن‌ها از پیش معین باشند که نتیجه آن عدم علم خداوند به افعال اختیاری انسان که در آینده انجام می‌دهد است و خدا خودش چنین خواسته است که به چنین افعالی علم نداشته باشد. بر اساس این دیدگاه چون خداوند خودش چنین خواسته، علم الهی نقض نمی‌شود، معنای خیر محض این است که خداوند اعمال نیک فراوان انجام می‌دهد اما عمل ناپسند و بد از او صادر نشود از نگاه سوئین برن در مورد خداوند نمی‌توان گفت که او بهترین کار را انجام می‌دهد چراکه در مورد گزینه‌های محدود می‌توان بهترین آن‌ها را انتخاب نمود اما چون در مورد خداوند گزینه‌ها نامحدود است و ما به خاطر

هرکدام از این راه‌حل‌ها می‌تواند به‌عنوان ساده‌ترین راه‌حل و به‌تبع بهترین راه‌حل لحاظ شود. برای مثال کسی که بر اساس باورهای زمینه‌ای خویش به دنبال اثبات الهیات سنتی است نمی‌تواند، فرض محدود کردن اوصاف الهی را بهترین تبیین بداند چراکه استنتاج متن محور است و باورهای زمینه‌ای در آن نقش‌آفرین هستند. این فرد ممکن است مفهومی از سادگی را انتخاب کند که با یک فرض سازگار باشد و فرد دیگری از مفهومی بهره‌بردار که با فرض دیگر حل مسأله هماهنگ باشد. بنابراین ما به بررسی همه این احتمالات نمی‌پردازیم و تنها به مواردی از ارتباط استنتاج بهترین تبیین با مسأله شر می‌پردازیم که در عمل مدعی دارد.

در این میان، برخی از فیلسوفان غربی از استنتاج بهترین تبیین برای نفی و انکار خداوند بر اساس شر استفاده کرده‌اند برخی دیگر از این استنتاج در تبیین ماهیت شر و چگونگی همراهی وجود آن با خداوند استفاده کرده‌اند. (Howard-Snyder, 1996:145)

سوئین برن به‌عنوان اصلی‌ترین مدعی کارایی استنتاج بهترین تبیین در الهیات شرور را به دودسته اخلاقی و طبیعی تقسیم می‌کند (Swinburne, 2004:236).

شرور اخلاقی خصوصیات همچون بداخلاقی و اعمال ناشایست انسان‌ها که از روی قصد انجام می‌دهند را در برمی‌گیرد شرور طبیعی در واقع رنج، بیماری، سیل، زلزله و چیزهایی از این قبیل را در برمی‌گیرد. بنابراین هر آنچه از روی اراده انسان نبوده و بد و ناگوار است شری طبیعی است. (Swinburne, 2003:4) رنجی که به حیوانات از لحاظ زیستی پیشرفته می‌رسد به‌نوعی اگر حاصل عمل انسان از روی اراده باشد شر اخلاقی و در غیر این صورت شر طبیعی است، گاهی ممکن است شر ترکیبی از این دو باشد برای مثال فعل ارادی انسان

¹ Hume.



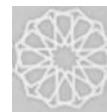
لوازمی خلق چنین جهانی امکان نداشت و چون بیشتر شرور اخلاقی هستند و وجود خیر و شر اخلاقی نیز بر مبنای استدلال اخلاقی بدون وجود خداوند، قابل تبیین نیست بنابراین بهترین تبیین وجود شرور وجود خداوند است. دیدگاه سوئین‌برن در این مسأله در واقع روی دیگر استدلال اخلاقی سوئین‌برن است. سوئین‌برن بهترین تبیین وجود ارزش‌های اخلاقی را وجود خداوند می‌داند و به تبع بهترین تبیین وجود شرور اخلاقی را نیز وجود خداوند می‌داند. (Swinburne,2004:214-215).

گراهام نیز در تبیین ماهیت شر از استنتاج بهترین تبیین استفاده کرده است و قائل است بهترین تبیین وجود شرور این است که این شرور حاصل اعمال قدرت نیروهای بد و اهریمنی در جهان هستند. از نظر گراهام تبیین‌هایی که ارزش‌های اخلاقی را برگرفته از معیارهایی انسان‌گرایانه می‌دانند و انسان را معیار هر چیزی معرفی می‌کنند و این ارزش‌ها را برگرفته از خارج از انسان نمی‌دانند تبیین کاملی از اهمیت اخلاقی شر ارائه نمی‌دهند. (Cole,2006:43-44) به عبارت دیگر در این صورت شر بودن هر چیزی وابسته به نوع تفکر انسان درباره آن چیز خواهد بود و دیگر شر برای همه شر نیست و از نظر گراهام این یک حرف پوچ است. او به دنبال تبیین طبیعی ارزش‌های اخلاقی است و این تبیین طبیعی را در قدرت اختیار برای انسان‌ها و وجود دو عامل خیر و شر خارجی در عالم می‌داند. در این بیان بهترین تبیین برای وجود شرور، وجود عاملی خارجی برای دعوت به ارزش‌های اخلاقی است که این عامل خارجی برای رفتارهای خوب، وجود خداوند و برای رفتارهای بد، اهریمن و شیطان است. در واقع عامل خارجی شر نیز مخلوق خداوند است. برای به آزمون کشیدن انسان. شرور حاصل استفاده غلط انسان‌ها از اختیار خود به تبع عاملی به نام اهریمن و شیطان است که ما را به انجام افعال بد دعوت می‌کند و خیرات حاصل استفاده درست از اختیار و تبعیت از دستورات عامل خیر است که وی او را خداوند می‌نامد. (Cole,2006:44) البته از نگاه

نقص در ادراک از انتخاب بهترین گزینه سخن می‌گوییم درحالی‌که وقتی گزینه‌ها نامحدود است انتخاب بهترین معنا ندارد بنابراین برای خداوند بهترین جهان ممکن معنا ندارد. (Swinburne,2003:9). بنابراین از نگاه وی نظام عالم نظام احسن نیست و نزدیک به دیدگاه آکویناس است. (Swinburne,2003:8)

حال بر اساس این مبانی باید گفت سوئین‌برن قائل است شرور اخلاقی، لازمه خیر کثیری به نام انتخاب آزاد و مسئولانه و عدالت خداوند است که همین خیر کثیر باعث برخی از شرور قلیلی می‌شود که چاره‌ای از وقوع آن‌ها نیست. (سوئین‌برن، ۱۳۸۱: ۱۵۶) برخی دیگر از شرور اخلاقی برای خیر کثیری چون تربیت اخلاقی ضروری است. وی به نوعی شر اخلاقی را مخلوق بی‌واسطه خداوند نمی‌داند بلکه شرط لازم انتخاب آزاد و مسئولانه می‌داند و وقوع شر را از سلطه خداوند خارج می‌داند. (سوئین‌برن، ۱۳۸۱: ۱۶۰) وی درباره شر طبیعی نیز قائل است که این شرور نیز برای فراهم ساختن نوعی از انتخاب آزاد برای انسان‌ها لازم هستند (سوئین‌برن، ۱۳۸۱: ۱۶۹) و ایجاد این نوع از انتخاب نخست از طریق این واقعیت است که بسیاری از شرور نتیجه عمل خود انسان‌هاست و دوم اینکه تحقق این شرور برای بسیاری فرصت انتخاب‌هایی را فراهم می‌کند که بدون آن‌ها هیچ‌گاه این فرصت فراهم نمی‌شد. (سوئین‌برن، ۱۳۸۱: ۱۶۹-۱۷۱) در این تفسیر سوئین‌برن بیشتر شرور را به شرور اخلاقی بازگردانده و به نوعی به تفسیر شر می‌پردازد علاوه بر اینکه درباره علم خداوند نیز در مورد اموری که در آینده رخ می‌دهند عقب‌نشینی می‌کند و علم خداوند را به این امور توسعه نمی‌دهد و اجتناب از شر را نیز در محدوده قدرت خداوند معرفی نمی‌کند.

بنابراین از نگاه سوئین‌برن وجود عالمی که در آن اراده و اختیار به عنوان معیاری برای سنجش انسان‌ها ضروری است و در آن علیت طبیعی یک قانون برای ادامه حیات ضروری است در این عالم شرور لازمه طبیعی رفتارهای انسان‌ها است و بدون چنین



مفهوم خیر مطلق بودن خداوند نیاز به بررسی دارد چراکه این وصف خود نقش محوری تعارض را به عهده گرفته است. به عبارت دیگر هیچ نسبت تعارضی میان خیر مطلق بودن خداوند و عدم وجود شرور در بررسی صحیح خیر مطلق بودن خداوند وجود ندارد چراکه خیر مطلق بودن خداوند به معنای این نیست که هیچ ناملایمی برای مخلوقات خداوند رخ ندهد و ممکن است ناملايمات زمينه خیر فراتر را برای انسان فراهم کنند و بدون این ناملايمات بر مبنای اینکه خداوند عادل است انسان به خیر فراتر نرسد. علاوه بر این باید به این نکته توجه کرد که خداوند تنها دارای این صفات خاص نیست بلکه دارای اوصاف دیگری نیز همچون اراده مطلق و عدالت محض و تربیت کننده محض و... نیز هست و در ارائه بهترین تبیین برای مسأله شر باید به تمامی اوصاف خداوند توجه شود. برای مثال در صورتی که در عالم هیچ شری وجود نمی داشت انسان ها با انتخاب های غلط خویش هیچ گاه مواجه با اثر این انتخاب درست و غلط همیشه در دنیا یکسان بود و در این صورت بهترین تبیین این حالت عدم عدالت خداوند یا عدم تربیت کنندگی درست خداوند بود. بنابراین در ارائه راه حل برای مسأله شر، استنتاج بهترین تبیین می تواند با توجه کردن به همه این جوانب همچون مفهوم خیر محض بودن خداوند و اوصاف دیگر خداوند مدعی شود که بهترین تبیین مسأله شر، اتفاقاً وجود خداوندی است که دارای عدالت است و تربیت کننده نیز هست. البته این روند توسط پلانتینگا^۲ و به تبع وی سوئین برن صورت گرفته است که به آن دفاع مبتنی بر اختیار گفته شده است و به نظریه عدل الهی مشهور است که قبلاً نیز بیان آن گذشت. (Swinburne, 1992:203)

۶ نتیجه گیری

در بررسی کارایی این استنتاج در حل مسأله شر باید گفت به نظر ما این استنتاج در حل مسأله تعارض

وی این تبیین، یقینی نیست ولی بهترین تبیین را نسبت به شر ارائه می دهد- (Graham, 2001:157-161).

گراهام در تبیین حسن و قبح رفتار یا همان خیر و شر رفتاری، به موارد استقرایی شرور و خیرات مراجعه می کند و در بررسی این موارد، تبیین های روان شناختی را برای تبیین رفتارها کافی نمی داند بلکه از نگاه وی رفتارهای بسیاری از افراد بر مبنای این تبیین ها بی دلیل خواهد بود. تنها تبیینی که می تواند همه موارد خیر و شر را در بر بگیرد و تبیین ساده ای نیز هست همین وجود عامل دعوت کننده به خیر و شر در خارج از انسان است. (Graham, 2001:157-161).

سارتر به نوعی می پذیرد که بهترین تبیین وجود ارزش های اخلاقی خارجی وجود خداوند است و بر این اساس می گوید با رد وجود خداوند می توان به این نتیجه رسید که بهترین تبیین نبود خداوند، نبود ارزش های اخلاقی است و ارزش های اخلاقی بر این اساس معیاری خارجی نخواهند داشت. (Baggett, 2011)

در این باره برخی به تبع «فلو» که استدلال وی بررسی شد، تبیین خداپاوارانه برای وجود شر را ناکافی می دانند و بهترین تبیین برای وجود شرور را عدم وجود خداوند با اوصاف ذکر شده معرفی می کنند. البته از نگاه ایشان این تبیین احتمالی است و نه یقینی، ولی بهترین تبیین از شواهد موجود است. (Johnson, 1984:62) در واقع با پذیرش کارایی استنتاج بهترین تبیین در اثبات خداوند، باید پذیرفت که استنتاج بهترین تبیین بر مبنای بهترین تبیین در رد وجود خداوند نیز مورداستفاده قرار می گیرد. (Turner, 2003:1) در این موضوع تلاش بسیاری صورت نگرفته است و بیشتر سعی شده است تا پاسخ سوئین برن بسط و توسعه داده شود. (Johnson, 1984:67-72)

در بررسی احتمالات مطرح در کارایی استنتاج بهترین تبیین در حل مسأله شر نخست تبیین

² Alvin Plantinga.

¹ Antony Garrard Newton Flew.



بسترمحوری و انسجام باور نقش مبنایی دارند و باورهای زمینه‌ای افراد می‌تواند درباره‌ی خدامحوری یا انکار خداوند مختلف باشد.

البته اگر بخواهیم بسترمحوری و سادگی و انسجام-گرایی را در استنتاج بهترین تبیین کنار بگذاریم، می‌توان گفت استنتاج سوئین‌برن و پلانتینگا مبتنی بر مفهوم نظام احسن در تبیین شر، یک تبیین علی دارای زمینه تاریخی طولانی است و می‌توان آن را به‌عنوان یک تبیین ظنی خوب برای شر ارائه کرد و برای حفظ ایمان غالب افراد مفید است ولی این تبیین برای بسیاری قطعاً ساده‌ترین و جذاب‌ترین و منسجم‌ترین تبیین نیست.

منابع مالی:

این مقاله فاقد هرگونه منابع مالی است.

سهم نویسندگان:

رضا محمد علیزاده به عنوان نویسنده‌ی مسؤل این مقاله را نوشته و نویسنده‌ی مسؤل مسؤلیت این مقاله را بر عهده می‌گیرد.

تعارض منافع:

این مقاله فاقد هرگونه تعارض منافی است.

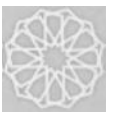
تقدیر و تشکر:

از همه‌ی اساتید و دوستانی که در ارتقای سطح کیفی مقاله یاری نموده‌اند تشکر و قدردانی می‌شود.

شر با خداباوری می‌تواند بکار گرفته شود ولی این نوع از استنتاج به دلیل ظنی بودن، متن محور بودن و نیز معیارهای انسجام‌گرایانه و نیز شاهد محور بودن و استقرایی بودن در کشف فرضیه صحیح در تبیین مسأله‌ی شر تنها به کسانی می‌تواند کمک کند که به دنبال شاهدهی ظنی برای فرار از الحاد حاصل از مسأله‌ی شر می‌گردند، به نظر می‌رسد در فضایی که افراد بسیاری از رسیدن به اعتقاد قاطع و جزمی ناامید هستند همین تلاش نیز برای حفظ ایمان مفید باشد.

البته با بررسی تبیین سوئین‌برن و گراهام به‌دشواری می‌توان بهترین تبیین بودن این استنتاج‌ها را توجیه کرد، چراکه دشوار بتوان اثبات کرد که ساده‌ترین یا جذاب‌ترین توجیه وجود شرور اخلاقی، وجود خداوند است، چراکه این تبیین‌ها مؤلفه‌های بسیار بیشتری نسبت به نظریه‌ای که بهترین توجیه وجود شرور را به نبود خداوند برمی‌گردانند، دارند.

البته همان‌گونه که بیان شد، بر مبنای بستر محور بودن استنتاج و انسجام‌گرایی آن، هرکسی بر اساس باورهای زمینه‌ای خود می‌تواند از استنتاج بهترین تبیین برای تبیین شر در مسیر خدامحوری یا انکار خداوند استفاده کند چراکه بر اساس انسجام‌گرایی و بستر محوری نمی‌توان گفت که تبیین خدامحور نسبت به تبیینی که در آن خداوند نقشی ندارد، تبیین بهتری است چراکه باورهای زمینه‌ای در



منابع:

- سوئین برن، ریچارد (1381) آیا خدایی هست؟، ترجمه محمد جاودان، ۱ جلد، چاپ اول، قم، انتشارات دانشگاه مفید.
- Baggett [David](#) , [Jerry L. Walls](#). (2011). *Good God: The Theistic Foundations of Morality*, Oxford University Press.
- Cole [Phillip](#) . (2006). *Myth of Evil*, Edinburgh University Press.
- Everitt Nicholas. (2004). *Nonexistence of God*. Rutledge, 2004
- Graham [Gordon](#) . (2001). *Evil And Christian Ethics*, Cambridge University Press,
- Howard-Snyder [Daniel](#) . (1996). *The Evidential Argument From Evil*, Indiana University Press.
- Hume David. (2007). *Dialogues Concerning Natural Religion And Other Writings* Edited By Dorothy Coleman, Cambridge University Press.
- Johnson Jeff. (1984). *Inference To The Best Explanation And The Problem of Evil*, *The Journal of Religion*, Vol. 64, No. 1, Jan., 1984
- Kenny Anthony.(2006). *An Illustrated Brief History of Western Philosophy*, Blackwell Publishing.
- Kung Hans. (1976) *On Being A Christian*, Trans. E. Quinn, Garden City, NY; Doubleday.
- Mallaband [Philip](#) . (2012). *AS Philosophy of Religion (Written For The Edexcel Specification)*, Lulu. Com, 2012
- Mildenberger [Carl](#) . (2013). *Economics And Social Conflict: Evil Actions And Evil Social Institutions In Virtual Worlds*, Palgrave Macmillan.
- S.Spiegel James. (2005). *Benefits of Providence*, Crossway Books.
- Swinburne Richard, *Natural Evil In Michael Peterson* (Ed) Selected Readings About The Problem of Evil, Notre Dame, University of Notre Dame Press, 1992
- Swinburne Richard. (2003). *Providence And The Problem of Evil*, Oxford: Clarendon Press.
- Swinburne Richard. (2004). *The Existence of God*, Oxford.
- Turner Donald Albert. (2003). *The Many-Universe Solution To The Problem of Evil*, - Academia. Edu.